

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Předmět: ČLOVĚK A JEHO SVĚT

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové vymezení předmětu

Vyučovací předmět *Člověk a jeho svět* se nazývá stejně jako celá vzdělávací oblast. Tento vyučovací předmět vznikl sloučením prvouky, vlastivědy a přírodovědy.

Rozvíjí prvotní poznatky, dovednosti a zkušenosti žáků z rodiny a z předškolního zařízení. Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci a děje kolem sebe, jejich vzájemné vztahy a souvislosti. Utvářejí si prvotní ucelený obraz světa, poznávají sebe a své nejbližší okolí. Seznamují se s místně i časově vzdálenějšími osobami a jevy. Učí se vnímat lidi a vztahy mezi nimi, učí se tolerantnímu chování a jednání na základě respektu a společně vytvořených a přijatých nebo obecně uplatňovaných pravidel soužití, k plnění povinností a společných úkolů. Poznávají, nacvičují efektivní a bezkonfliktní komunikaci i v méně běžných situacích, seznamují se se zásadami bezpečné komunikace prostřednictvím elektronických médií.

Snaží se o porozumění světu kolem sebe, o vnímání základních vztahů ve společnosti. Všímají si podstatných věcných stránek i krásy lidských výtvorů a přírodních jevů, pozorují je a přemýšlejí o nich. Snaží se chápat soudobý způsob života s jeho přednostmi i problémy, pochopit současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti. Učí se formulovat a vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na podněty, názory a myšlenky druhých. Získávají informace k orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního rozpočtu.

Poznávají podstatu zdraví i příčin jeho ohrožení, vzniku nemocí a úrazů a jejich předcházení. Upevňují preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech.

Vzdělávací oblast je rozčleněna do pěti tematických okruhů:

Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas, Rozmanitost přírody a Člověk a jeho zdraví.

Časové vymezení předmětu

Předmět je vyučován ve všech ročnících 1. stupně ZŠ. V 1., 2. a 3. ročníku s časovou dotací dvou hodin týdně, ve 4. a 5. ročníku po čtyřech hodinách týdně.

Organizační vymezení předmětu

Ve výuce se užívají formy a metody práce podle charakteru učiva a vzdělávacího cíle, kladen je důraz na prožitek žáků z konkrétních nebo modelových situací.

- frontální výuka s mapami, encyklopediemi, soubory obrazů a jinými demonstračními pomůckami
- samostatná a skupinová práce
- individuální a skupinové řešení zadaných úkolů
- projekty na vybraná témata
- didaktické hry
- pozorování, pokusy
- videozáznamy
- počítačové programy
- exkurze, vycházky

Průřezová témata

Osobnostní a sociální výchova - OSV

Osobnostní rozvoj

OSV1 Rozvoj schopností poznávání: cvičení pozornosti a soustředění, dovednosti zapamatování.

OSV2 Sebepoznání a sebepojetí: moje tělo, co o sobě vím.

OSV3 Seberegulace a sebeorganizace: dobrá organizace času.

OSV4 Psychohygiena: uvolnění, relaxace, dobrá organizace času.

Sociální rozvoj

OSV 6 Poznávání lidí: vzájemné poznávání ve skupině, třídě, rozvoj pozornosti vůči odlišnostem.

OSV 7 Mezilidské vztahy: péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, pohled na svět očima druhého.

OSV 8 Komunikace: řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč prostředí; cvičení pozorování a aktivního naslouchání.

Morální rozvoj

OSV 11 Hodnoty, postoje, praktická etika: vytváření povědomí o odpovědnosti, spolehlivosti, spravedlivosti, respektování atd.; dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích.

Výchova demokratického občana - VDO

- VDO 1 Občanská společnost a škola: Občanská společnost a škola: demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole.
VDO 2 Občan, občanská společnost a stát: listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana.
VDO 3 Formy participace občanů v politickém životě: demokratické volby; obec jako jednotka samosprávy.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech - VMEGS

- VMEGS 1 Evropa nás zajímá: naši sousedé v Evropě.
VMEGS 2 Objevujeme Evropu a svět: naše vlast a Evropa, Evropa a svět.

Multikulturní výchova - MKV

- MKV 1 Kulturní difference: člověk jako jednota tělesné a duševní stránky člověka, ale i jako součást etnika, jedinečnost člověka a jeho individuální zvláštnosti.
MKV 2 Lidské vztahy: důležitost integrace jedince v rodinných a vrstevnických vztazích.
MKV 3 Etnický původ: základní informace o různých etnických a kulturních skupinách v české společnosti.
MKV 5 Princip sociální smíru a solidarity: odpovědnost každého člověka za odstranění diskriminace, nekonfliktní život v multikulturní společnosti.

Environmentální výchova - EV

- EV 1 Ekosystémy: les, pole, vodní zdroje; lidská sídla.
EV 2 Základní podmínky života: voda, vzduch; přírodní zdroje, energie.
EV 3 Lidské aktivity a problémy životního prostředí: doprava a životní prostředí, průmysl a životní prostředí, odpady a hospodaření s odpady; ochrana přírody a kulturních památek.
EV 4 Vztah člověka a prostředí: řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, náš životní styl (spotřeba věcí, odpady), rozmanitost vlivů prostředí na zdraví.

Klíčové kompetence a výchovně vzdělávací strategie pro jejich rozvoj

Kompetence k učení

- vedeme žáky k samostatnému získávání, třídění, zpracovávání a vyhodnocování informací vhodnými metodami
- umožňujeme žákům vyhledávat informace v encyklopediích a odborné literatuře
- vedeme žáky ke kritickému posuzování získaných poznatků, jejich porovnávání a formulace závěrů

- vedeme žáky k nalézání souvislostí mezi získanými poznatky a využitím v praxi
- dbáme na užívání správné odborné terminologie
- seznamujeme žáky s orientací v mapě, vyznačování do jednoduchého plánu místa bydliště, školy, cesty na určené místo
- motivujeme žáky k pozorování přírodních a socioekonomických jevů
- vedeme žáky k využívání vlastních zkušeností a poznatků z jiných předmětů

Kompetence k řešení problémů

- vedeme žáky ke kritickému myšlení a obhajobě vlastního rozhodnutí, řešení a následně zhodnocení vlastní práce
- vedeme žáky k řešení problémů, zadaných úkolů, správnému rozhodování v různých situacích, žáci vyhledávají informace vhodné k řešení problémů
- vedeme žáky k vyhledávání a kombinování informací z různých informačních zdrojů
- nabízíme žákům takové metody, při kterých docházejí k objevům, řešením a závěrům sami žáci
- umožňujeme každému žákovi zažít úspěch

Kompetence komunikativní

- dbáme na užívání správné terminologie
- umožňujeme žákům vzájemnou komunikaci i komunikaci mezi sebou
- nabízíme žákům samostatnou i skupinovou práci
- vedeme žáky k naslouchání a respektování názorů druhých
- vedeme žáky k interpretaci či prezentaci vlastních názorů, různých textů, obrazových materiálů, grafů a jiných záznamů v ústní i písemné podobě

Kompetence sociální a personální

- nabízíme žákům skupinovou práci (žák přijímá role ve skupině a podílí se na příjemné atmosféře v týmu)
- vedeme žáky k aktivní práci ve skupině (žáci při práci respektují názory a zkušenosti druhých)
- vedeme žáky k ochotě pomoci a o pomoc požádat
- vedeme žáky k posílení sebedůvěry a utváření pocitu zodpovědnosti za svá jednání
- vedeme žáky ke kritickému hodnocení své práce i práce ostatních
- dbáme na dodržování pravidel slušného chování
- umožňujeme žákům spoluúčast na vytváření kritérií hodnocení a následném hodnocení svých výsledků
- dbáme na dodržování dohodnuté kvality, postupů, termínů

Kompetence občanské

- vedeme žáky k pochopení ekologických souvislostí mezi složkami krajinné sféry a vlivu člověka na ně a k pochopení environmentálních problémů
- budujeme u žáků ohleduplný vztah k přírodě
- vedeme žáky k pochopení práv a povinností v souvislosti s principem trvale udržitelného rozvoje v lokálním a globálním měřítku
- prohlubujeme u žáků vztah k České republice jako své vlasti
- seznamujeme žáky s chováním v situacích ohrožení vlastního zdraví i zdraví a bezpečnosti druhých
- vedeme žáky k toleranci k přirozeným odlišnostem lidské společnosti
- dbáme na dodržování pravidel slušného chování
- vedeme žáky k ohleduplnosti

Kompetence pracovní

- vedeme žáky k utváření pracovních návyků v jednoduché samostatné i týmové činnosti a k dodržování vymezených pravidel
- seznamujeme žáky s používáním různých materiálů, nástrojů a vybavení
- vedeme žáky k zodpovědnosti za svěřené pracovní pomůcky a k bezpečné a hospodárné práci se svěřenými pomůckami a materiály
- dbáme na dodržování pravidel bezpečného chování při práci ve třídě i v plénu
- umožňuje žákům pozorovat, manipulovat a experimentovat
- vedeme žáky k plánování úkolů a pracovních postupů

Kompetence digitální

- klademe důraz na vytváření společných pravidel chování ve třídě včetně pravidel při práci s technologiemi a na jejich dodržování
- vedeme žáky k dodržování pravidel chování při interakci v digitálním prostředí, k ochraně osobních údajů a k uvědomění si, které údaje je vhodné, a naopak nevhodné o sobě zveřejňovat a proč
- vedeme žáky k respektování autorských práv při využívání obrázků, videí a informací
- vedeme žáky ke zdravému používání online technologií, k uvědomění si zdravotních rizik, která mohou nastat při jejich dlouhodobém používání, a k jejich předcházení, např. zařazováním relaxačních chvil
- motivujeme žáky ke zkoumání přírody s využitím online aplikací a ke vhodnému využívání digitálních map a navigací
- dáváme žákům prostor k plánování a realizaci pozorování a pokusů s účelným využitím digitálních technologií

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Předmět: ČLOVĚK A JEHO SVĚT

Ročník: 1., hodinová dotace 2 h týdně

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
Místo, kde žijeme		
– popíše cestu do školy a zpět – řekne název školy – řekne jméno třídního učitele a ředitele školy – připraví si pomůcky do školy – udržuje pořádek ve svých věcech – uspořádá pracovní místo	Škola	VDO 1 Občanská společnost a škola: demokratická atmosféra a demokratické vztahy ve škole (<i>škola</i>).
Lidé kolem nás		
– popíše vztahy mezi rodinnými příslušníky – vypráví o svém domově	Rodina Domov	OSV 6 Poznávání lidí: vzájemné poznávání ve skupině, třídě, rozvoj pozornosti vůči odlišnostem. MKV 2 Lidské vztahy: právo všech lidí žít společně a podílet se na spolupráci, uplatňování principů slušného chování, základní morální normy (<i>návštěva kulturního představení, práce ve skupině</i>).
Lidé a čas		
– orientuje se v pojmech rok, měsíc, týden, den, hodina – vyjmenuje dny v týdnu – vyjmenuje čtvero ročních období, charakterizuje je – popíše některé vánoční a velikonoční zvyky a	Orientace v čase	

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
tradice		
Rozmanitost přírody		
– pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích	Životní podmínky	EV 4 Vztah člověka k prostředí: řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana, náš životní styl (spotřeba věcí, odpady), rozmanitost vlivů prostředí na zdraví (<i>třídění odpadů</i>).
Člověk a jeho zdraví		
– dodržuje základní hygienické návyky – dodržuje základy správné životosprávy – výživa, pitný režim, odpočinek, spánek – chová se ukázněně ve škole i mimo školu – dokáže rozlišit nežádoucí formy chování – reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech	Péče o zdraví Osobní bezpečí Situace hromadného ohrožení Čísla tísňového volání	

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Předmět: ČLOVĚK A JEHO SVĚT

Ročník: 2., hodinová dotace 2 h týdně

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
Místo kde žijeme		
– vyznačí v jednoduchém náčrtu nebo plánu své bydliště, školu, cestu na určené místo a možná nebezpečí	Škola, okolí školy, bezpečná cesta do školy Domov, bydliště, orientace v místě bydliště, adresa bydliště	
Lidé kolem nás		
– vyjmenuje a popíše svou rodinu, zařadí sebe do vztahů v rodině, vyjmenuje období lidského života – rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům – chápe role jednotlivých příslušníků rodiny a vztahy mezi nimi, práce v rodině - zásobování rodiny, zásady slušného chování – vyjmenuje různá povolání – vyjmenuje pracovní činnosti různých povolání,	Rodina - jedinec v rodině - jeho postavení, vznik rodiny, období lidského života Příbuzenské vztahy - rodiče, prarodiče, sourozenci, teta, strýc sestřenice, bratranec Role jednotlivých členů rodiny Život a funkce rodiny Obchod - různé obchody a služby Mezilidské vztahy v rodině - požadání, poděkování Zaměstnání členů rodiny	OSV 4 Psychohygiena: uvolnění, relaxace, dobrá organizace času (<i>poslech hudby, hry, vlastní týdenní plán</i>). OSV 6 Poznávání lidí: vzájemné poznávání lidí v různých sociálních skupinách (<i>třída, rodina</i>). OSV 7 Mezilidské vztahy: dobré vztahy v rodině, péče o dobré vztahy, empatie, respektování (<i>dramatizace rodinných situací</i>). MKV 2 Lidské vztahy: důležitost integrace jedince v rodinných a vrstevnických vztazích (<i>exkurze na pracoviště rodičů</i>).

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
uvědomuje si důležitost všech povolání – popíše, jak tráví rodina volný čas společně i jednotlivě	Povolání Výrobky, k čemu slouží, z čeho se vyrábějí - různé suroviny (dřevo, sklo, železo, papír, mouka, mléko) Nástroje, přístroje a zařízení, která potřebují lidé k výkonu povolání a v domácnosti Koníčky Kultura Sport	
Lidé a čas		
– rozliší jednotlivá časová období v denním životě, v životě jednotlivce i celé rodiny – využívá časové údaje při řešení situací v denním životě – rozlišuje děj v minulosti, současnosti a budoucnosti – chápe rozdíly v různých činnostech v minulosti a současnosti	Čas - den, týden, měsíc, roční období, rok (školní, kalendářní) Hodina, minuta - části dne, režim dne žáka, rodiny Poznávání času na hodinách - celé hodiny i části Činnost lidí v jednotlivých částech dne Činnost člověka v minulosti, současnosti a budoucnosti - stroje, zařízení, vynálezy Zvyky a obyčeje Soužití lidí v různých obdobích	OSV 3 Seberegulace a sebeorganizace: organizace vlastního času, plánování učení (<i>vlastní kalendář, plán</i>).

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
Rozmanitost přírody		
– pozoruje, popíše a porovná proměny přírody v jednotlivých ročních obdobích – rozpozná přírodní společenstva – vyjmenuje jejich charakteristické – vyjmenuje zástupce přírodnin pro jednotlivá přírodní společenstva	Vzduch, voda - seznámení se skupenstvím vody v různých ročních obdobích. Měření teploty vzduchu Přírodní a umělá společenstva Stavba těla rostlin a některých druhů zvířat Zvířata domácí - užitková, mazlíčci v rodině Stromy - listnaté, jehličnaté, keře, byliny, zemědělské plodiny, ovoce, zelenina	EV 1 Ekosystémy: les, pole - význam, změny krajiny vlivem člověka, vodní zdroje (<i>vycházka na určité místo v různých ročních obdobích - pozorování</i>). EV 2 Základní podmínky života - voda (význam, ochrana) (<i>pokusy</i>). EV 3 Lidské aktivity a problémy životního prostředí - ochrana přírody – význam (<i>sběr odpadových surovin</i>).
Člověk a jeho zdraví		
– osvojí si základní hygienické, režimové a zdravotní návyky – pečuje o své zdraví – chová se tak, aby neohrožoval své zdraví a zdraví jiných – řídí se základními pravidly silničního provozu a chová se podle nich – rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných	Lidské tělo, části lidského těla Zdravé zuby Zdravá výživa, pitný režim, pohybový režim Drobná poranění a ošetření, první pomoc při drobných poraněních Bezpečné chování v silničním provozu - chodec	MKV 1 Kulturní diference: člověk jako jednota tělesné a duševní stránky člověka, ale i jako součást etnika, jedinečnost člověka a jeho individuální zvláštnosti (<i>měření, vážení, seznámení s koníčky spolužáků</i>).

Výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
– dodržuje pravidla bezpečnosti při setkání s neznámými lidmi – odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná – v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné, ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek – rozumí pojmu mimořádná situace, zvládá své chování v případě mimořádné situace.	Šikana, sexuální zneužívání, drogy Čísla tísňového volání Požáry - ochrana a evakuace při požáru	

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Předmět: ČLOVĚK A JEHO SVĚT

Ročník: 3., hodinová dotace 2 h týdně

Rozpracované výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
Místo, kde žijeme		
– orientuje se v místě svého bydliště, v okolí školy, v místní krajině – začlení svou obec do příslušného kraje, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí – vyjmenuje základní údaje z historie a současnosti obce – vyjmenuje některé lidové a místní zvyky a lidové tradice – orientuje se v plánu obce – popíše, kde je v obci muzeum, divadlo, radnice, nádraží atd. – určí hlavní a vedlejší světové strany a orientuje se podle nich	Domov Obec, místní krajina Určování světových stran	VDO 1 Občanská společnost a škola: principy demokracie v každodenním životě školy (<i>význam aktivního zapojení žáků do žákovské samosprávy, žákovského parlamentu</i>), spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci (<i>vítání občanů</i>). EV 4 Vztah člověka k prostředí: naše obec, životní styl (<i>udržování pořádku v okolí školy, rodinného domu, svého bydliště, ochrana kulturních památek, přírodních parků, chráněných rostlin...</i>).
Lidé kolem nás		
– projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem a nedostatkům – podílí se na vytvoření společných pravidel	Soužití lidí, mezilidské vztahy Pravidla slušného chování Práva a povinnosti žáků školy Péče o zdraví – pravidla při práci s	OSV 7 Mezilidské vztahy: péče o dobré vztahy, empatie, pohled očima druhého, respektování, podpora a pomoc, vztahy ve skupině. (<i>komunitní kruh, pravidla komunitního kruhu</i>). Úvodní hodina (práce s PC).

Rozpracované výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
chování ve třídě včetně pravidel při práci s počítačem, tabletem, interaktivní tabulí, mobilním telefonem apod. a pravidla dodržuje	digitálními technologiemi	
Lidé a čas		
– uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, zvycích a práci lidí, porovnává minulost a současnost – změří čas pomocí digitálních technologií	Režim dne Minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj Měření veličin s využitím digitálních technologií	MKV 2 Lidské vztahy: právo všech lidí na život ve společnosti, udržování tolerantních vztahů, odstraňování předsudků vůči etnickým skupinám, lidská solidarita. MKV 5 Princip smíru a solidarity: odpovědnost každého člověka za odstranění diskriminace, nekonfliktní život v multikulturní společnosti (<i>besedy</i>).
Rozmanitost přírody		
– rozlišuje přírodniny, lidské výtvořiny, suroviny – provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určí jejich vlastnosti, změří základní veličiny (vzdálenost, teplotu) pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů, a to i s využitím digitálních technologií – naplánuje pokus, s využitím digitálních technologií jej provede – zaznamená výsledky pokusu s využitím digitálních technologií – naplánuje pokus, s využitím digitálních technologií jej provede	Živá a neživá příroda Látky a jejich vlastnosti, vážení a měření Látky a jejich vlastnosti – měření veličin s využitím digitálních technologií (např. digitální lupy) Plánování a záznam jednoduchých pokusů	EV 1 Ekosystémy: les, pole, vodní zdroje (význam pro člověka, důležitost pro krajinu, způsoby hospodaření), (<i>přednášky, shlédnutí filmů, ekologické lekce ve Sluňákově</i>). EV 2 Základní podmínky života: voda ovzduší půda, přírodní zdroje (surovinové a energetické zdroje, vlivy na prostředí, využívání přírodních zdrojů), (<i>projektové dny – Den Země, vody, stromu...</i>).

Rozpracované výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
– rozděluje živočichy, uvádí hlavní rozlišovací znaky a popisuje jejich stavbu těla – rozlišuje domácí a hospodářská zvířata – vybrané živočichy zařadí do příslušného přírodního společenství – pojmenuje části rostlin – popíše projevy života rostlin – vyjmenuje vybrané druhy plodů a semen – pozná vybrané kvetoucí a nekvetoucí rostliny a dřeviny, hospodářské a léčivé rostliny, poznává jedlé a jedovaté houby a pojmenuje je	Živočichové, rovnováha v přírodě. Ohleduplné chování k přírodě, ochrana přírody Rostliny Životní podmínky Význam rostlin v přírodě a pro člověka	
Člověk a jeho zdraví		
– uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle – dodržuje zásady bezpečného chování tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných – uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných	Stavba těla, základní funkce a projevy, životní potřeby člověka, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, vývoj jedince Chování lidí, bezpečné chování v rizikovém prostředí, riziková místa a situace, krizové situace – vhodná a nevhodná místa pro hru Bezpečnost v silničním provozu Dopravní výchova Dopravní značky; předcházení rizikovým situacím v dopravě a v dopravních	EV 3 Lidské aktivity a problémy životního prostředí: doprava a životní prostředí (význam a vliv na životní prostředí, druhy dopravy a ekologická zátěž), hospodaření s odpady (třídění odpadu, recyklace).

Rozpracované výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
– reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech, zná telefonní čísla tísňového volání	prostředcích (bezpečnostní prvky) Ochrana člověka za mimořádných situací Přivolání pomoci v případě ohrožení fyzického a duševního zdraví – služby odborné pomoci, čísla tísňového volání, správný způsob volání na tísňovou linku Postup v případě ohrožení (varovný signál, evakuace, zkouška sirén); požáry (příčiny vzniku požárů, ochrana a evakuace při požáru); integrovaný záchranný systém	

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Předmět: Člověk a jeho svět

Ročník: 4., hodinová dotace 3 h týdně

Rozpracované výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
Místo, kde žijeme		
– určí a vysvětlí polohu svého bydliště vzhledem ke krajině a státu – rozlišuje mezi náčrtý, plány a základními typy map – určí světové strany v přírodě i podle mapy – vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury – rozlišuje hlavní orgány státní moci a symboly našeho státu – vyhledá na mapě významné oblasti, města a řeky atd. – zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest	Domov - prostředí domova, orientace v místě bydliště Město, místní krajina Okolní krajina (místní oblast, region) - světové strany, zemský povrch, půda, orientační body, životní prostředí, rostlinstvo, živočišstvo Naše vlast – domov, národ, státní symboly Regiony ČR – Praha a vybrané oblasti ČR Mapy obecně zeměpisné a tematické – obsah, grafika, vysvětlivky	OSV 1 Rozvoj schopností sebepoznání: cvičení pozornosti a soustředění, cvičení dovednosti zapamatování (<i>kimovy hry, vědomostní soutěže, olympiády</i>). VDO 1 Občanská společnost a škola: škola jako model otevřeného partnerství, význam aktivního zapojení žáků do žákovské samosprávy školní (<i>třídní samospráva, školní parlament</i>). VDO 2 Občan, občanská společnost a stát: občan jako odpovědný člen společnosti (<i>práva a povinnosti občanů ČR</i>). VDO 3 Formy participace občanů v politickém životě: demokratické volby; obec jako jednotka samosprávy (<i>návštěva volební místnosti, výzdoba třídy – volební místnosti, seznámení s volebními letáky, volba třídní samosprávy</i>).

Rozpracované výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
Lidé kolem nás		
– dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci – rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení – rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která porušují lidská práva – orientuje se v základních formách vlastnictví – odmítne nepříjemnou nebo rizikovou komunikaci v digitálním světě – na příkladu rozliší jednání v souladu s pravidly a jednání porušující pravidla v digitálním světě – navrhne možnosti zlepšení životního prostředí města	Soužití lidí – mezilidské vztahy, komunikace, zájmové spolky chování lidí – pravidla slušného chování ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům Právo a spravedlnost – práva a povinnosti žáků školy, základní lidská práva, protiprávní jednání, korupce, právní ochrana občanů a majetku včetně nároku na reklamaci, soukromého vlastnictví, duševních hodnot Soužití lidí – komunikace v digitálním světě (např. SMS) Chování lidí – uvědomění si rizikové Situace v online prostředí vlastnictví – autorská práva	OSV 6 Poznávání lidí. OSV 7 Mezilidské vztahy: péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, pohled na svět očima druhého <i>(zájmové aktivity spolužáků, představení a účast na společných akcích – závody, soutěže...)</i>. OSV 8 Komunikace: řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč prostředí; cvičení pozorování a aktivního naslouchání <i>(komunitní kruh, gesta, pantomima, dramatizace)</i>. MKV 1 Kulturní diference: jedinečnost každého člověka a jeho individuální zvláštnosti; respektování zvláštností různých etnik. <i>(národnostní menšiny ve třídě, účast, návštěva slavností, výtvarných soutěží org. menšinami, žáky z jiných států)</i>.
Lidé a čas		
– pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy – využívá knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů	Orientace v čase a časový řád – určování času, čas jako fyzikální veličina, generace, letopočet, kalendáře, denní režim	MKV 2 Lidské vztahy: právo všech lidí žít společně; udržovat tolerantní vztahy a rozvíjet spolupráci s jinými lidmi <i>(historické události – osud národ. menšin - výstavy, filmy, čtení příběhů)</i>.

Rozpracované výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
– rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti (pověsti, osobnosti a památná místa českých dějin) – srovnává a hodnotí způsob života a práce předků v minulosti a současnosti na našem území s využitím regionálních specifik – objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů	Báje, mýty, pověsti Regionální památky - péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost Současnost a minulost v našem životě – proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, státní svátky a významné dny	
Rozmanitost přírody		
– objevuje propojenost živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a souvislosti mezi vzhledem přírody a činností člověka – zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů prostředí – pozoruje základní projevy života organismů při terénní výuce s využitím digitálních technologií – uvede na příkladech možná nebezpečí, která jsou spojena se vstupem do online prostředí – vyjmenuje důležité nerosty a horniny, vysvětlí proces zvětvávání hornin, popíše využití některých nerostů, chápe rozdíl mezi	Látky a jejich vlastnosti – třídění látek, změny látek a skupenství, měření veličin Voda a vzduch Životní podmínky Rostliny, houby, živočichové – znaky života, výživa, stavba těla atd. Životní podmínky rostlin a živočichů – pozorování s využitím digitálních technologií Nerosty a horniny, půda	EV 1 Ekosystémy: les, pole, vodní zdroje; lidské sídlo – město – vesnice; kulturní krajina (<i>vycházky, exkurze, tem. pobyt v přírodě, výlety</i>). EV 2 Základní podmínky života: voda, ovzduší, půda atd.; energie (způsoby šetření), přírodní zdroje (surovinové a energetické) (<i>pokusy, dny Země, vody, stromu</i>). EV 3 Lidské aktivity a problémy životního prostředí: vliv zemědělství, dopravy, průmyslu atd. na životní prostředí; hospodaření s odpady; ochrana přírody (<i>návštěva třídního odpadů, čistíčky odp.vod</i>). EV 4 Vztah člověka k prostředí: naše obec (příroda a kultura obce a její ochrana); náš životní styl; prostředí a zdraví).(<i>návštěva kul. památek, bot. zahrada, parky,)</i>

Rozpracované výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
obnovitelnými a neobnovitelnými přírodními zdroji – rozlišuje aktivity, které mohou přírodu podporovat nebo poškozovat – vyjmenuje běžné zemědělské plodiny – vyjmenuje běžné druhy ovoce a zeleniny	Rovnováha v přírodě Ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody (živelné pohromy a ekologické katastrofy) Rizika v přírodě – rizika spojená ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi	
Člověk a jeho zdraví		
– uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události – předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek – uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou – uvědomuje si zdravotní rizika při dlouhodobým využívání digitálních technologií	Péče o zdraví, zdravá výživa – denní režim, úrazy, nemoc, první pomoc atd. nemoci přenosné a nepřenosné, ochrana před infekcemi přenosnými krví (hepatitida, HIV/AIDS), prevence nemocí a úrazů, Návykové látky a zdraví Osobní bezpečí – bezpečné chování v rizikovém prostředí Péče o zdraví – pravidla při práci s digitálními technologiemi, osobní bezpečí – bezpečné chování v online prostředí	OSV 3 Psychohygiena: dobrá organizace času. OSV 11 Hodnoty, postoje, praktická etika: vytváření povědomí o odpovědnosti, spolehlivosti, spravedlivosti, respektování atd.; dovednosti rozhodování v eticky problematických situacích (<i>besedy s policií, prevence šikany, programy – AJAX...</i>).

Rozpracované výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
– vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista	Označování nebezpečných látek	

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Předmět: Člověk a jeho svět

Ročník: 5., hodinová dotace 4 h týdně

Rozpracované výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
Místo, kde žijeme		
– zná letopočet vzniku ČR – zná jméno prvního a současného prezidenta – orientuje se v pojmech: vláda, parlament, zákon – najde na mapě ČR jednotlivé kraje – popíše jejich polohu v ČR – najde významná města, řeky apod. v jednotlivých oblastech – vyjmenuje významné průmyslové podniky v jednotlivých oblastech v rámci regionu – orientuje se ve významných zemědělských plodinách – s pomocí mapy porovná průmysl jednotlivých oblastí – rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map – vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách Evropy a polokouli – vyhledává typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým	Naše vlast – domov, krajina, národ, základy státního zřízení a politického systému ČR, státní správa a samospráva, státní symboly, armáda ČR Regiony ČR – Praha a vybrané oblasti ČR, surovinové zdroje, výroba, služby a obchod	OSV 1 Rozvoj schopností poznávání: cvičení pozornosti a soustředění, dovednosti zapamatování (<i>vědomostní soutěže a olympiády</i>.) VMEGS 1 Evropa a svět nás zajímá: naši sousedé v Evropě (<i>Den svět. jazyků, výstavy, projekty</i>). VMEGS 2 Objevujeme Evropu a svět: naše vlast a Evropa, Evropa a svět (<i>reportáže z dovolené po Evropě, fotodokumentace, prezentace</i>). EV 1 Ekosystémy: les, pole, vodní zdroje; lidská sídla. EV 2 Základní podmínky života: voda, vzduch; přírodní zdroje, energie (<i>návštěvy a prohlídky les, přehrada, větrná, vodní elektrárna</i>). EV 3 Lidské aktivity a problémy životního prostředí: doprava a životní prostředí, průmysl a životní prostředí, odpady a hospodaření s odpady; ochrana přírody a kulturních památek (<i>sběr odpad. surovin, třídění odpad, recyklace materiálu, čistička odp. vod, třídní odpadů</i>).

Rozpracované výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
způsobem posoudí jejich význam a z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického – zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v jiných zemích – orientuje se na mapě – ukáže na mapě státy EU – určí na mapě polohu státu k ČR, najde hlavní město – stručně charakterizuje státy EU	Evropa a svět – kontinenty, evropské státy, EU, cestování Mapy obecně zeměpisné a tematické – obsah, grafika, vysvětlivky	EV 4 Vztah člověk k prostředí: naše obec; aktuální ekologický problém; prostředí a zdraví.
Lidé kolem nás		
– vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, ve městě (obci) – odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy	Soužití lidí - mezilidské vztahy, komunikace, obchod, firmy, principy demokracie - společný „evropský dům“ Vlastnictví - soukromé, veřejné, osobní, společné, rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky Kultura - podoby a projevy kultury, kulturní instituce, masová kultura a subkultura Právo a spravedlnost - základní lidská práva a práva dítěte, práva povinnosti žáků školy, protiprávní jednání, právní	VDO 2 Občan, občanská společnost a stát: listina základních práv a svobod, práva a povinnosti občana. (volby, seznámení s principy demokracie). MKV 3 Etnický původ: základní informace o různých etnických a kulturních skupinách v české společnosti (výstavy, programy etnických skupin, poslech hudby, seznám, s výtvarných uměním).

Rozpracované výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
– pojmenuje rozdíly v komunikaci ve fyzickém a digitálním světě – uvede na příkladu rozdíly mezi reálnou a digitální identitou – uvede příklad informace, která může poškozovat druhou osobu – uvede, které údaje o sobě může zveřejnit a své tvrzení zdůvodní – vyhledá svou digitální stopu a porovná ji s jinou digitální stopou (např. známé osobnosti, spolužáka) – uvědomuje si, že zveřejněné informace lze jen obtížně odstranit	ochrana občanů a majetku, soukromého vlastnictví, duševních hodnot Soužití lidí – komunikace v digitálním světě, digitální identita Chování lidí – předcházení konfliktním situacím v online prostředí Osobní bezpečí – ochrana osobních údajů, digitální stopa	
Lidé a čas		
– pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy – srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik – objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů	Současnost a minulost v našem životě, proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny Orientace v čase – dějiny jako časový sled událostí, kalendáře, letopočet, generace	OSV 1 Rozvoj schopností poznávání: cvičení pozornosti a soustředění, dovednosti zapamatování (<i>hry na postřeh, pozornost, hledání rozdílů, pamětní soutěže</i>).
Rozmanitost přírody		
– vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost	Vesmír a Země	EV 1 Ekosystémy: les, pole, vodní zdroje; lidská sídla.

Rozpracované výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
- s rozdělením času a střídáním ročních období – porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu jednoduché klíče a atlasy – zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat – založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu – nastíní rovnováhu v přírodě a uvede důsledky jejího porušení – zhodnotí význam zdravého životního prostředí pro člověka – vyjmenuje hlavní znečišťovatele vody, vzduchu, půdy atd. – rozumí pojmu recyklace – vysvětlí význam čističek odpadních vod – dodržuje pravidla chování v CHKO a přírodě – uvědomuje si prospěšnost a škodlivost zásahů člověka do přírody a krajiny a umí uvést příklad – stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí; v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit – zaznamená výsledky pozorování s využitím	Rovnováha v přírodě (vzájemné vztahy mezi organismy) Životní podmínky Ohleduplné chování k přírodě a ochrana přírody Rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi	EV 2 Základní podmínky života: voda, vzduch; přírodní zdroje, energie (<i>ekologické dny, programy v ek. středisku Sluňákov, ekologické bydlení</i>). EV 3 Lidské aktivity a problémy životního prostředí: doprava a životní prostředí, průmysl a životní prostředí, odpady a hospodaření s odpady; ochrana přírody a kulturních památek (<i>odpadové hospodářství, třídění odpadu, recyklace, tvoříme z odpad. materiálu</i>). EV 4 Vztah člověk k prostředí: naše obec; aktuální ekologický problém; prostředí a zdraví.

Rozpracované výstupy v předmětu	Učivo	Přesahy a vazby: průřezová témata
digitálních technologií – využije digitální technologie k vyhledání informací o vybraném organismu	Rostliny, houby, živočichové – vyhledávání informací v doporučených digitálních zdrojích	
Člověk a jeho zdraví		
– využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a podpoře vlastního zdravého způsobu života – rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození – účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob – rozpozná život ohrožující zranění – uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku – předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek	Lidské tělo stavba těla, základní funkce a projevy, životní potřeby člověka, (základy lidské reprodukce) Péče o zdraví Zdravý životní styl, správná výživa, výběr a způsoby uchovávání potravin, vhodná skladba stravy, pitný režim Partnerství, manželství, rodičovství, základy sexuální výchovy – rodina, vztahy v rodině, partnerské vztahy, osobní vztahy, etická stránka vztahů, etická stránka sexuality Návykové látky, hrací automaty a počítače, závislost, odmítání návykových látek, nebezpečí komunikace prostřednictvím elektronických médií	OSV 2 Sebepoznání a sebepojetí: moje tělo, co o sobě vím (<i>besedy, filmové naučné projekce a videa</i>). OSV 7 Mezilidské vztahy: péče o dobré vztahy; chování podporující dobré vztahy, pohled na svět očima druhého.

